

Н. О. Герцовська, М. Р. Фаркош,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

РОЛЬ СЛЕНГУ У МОВЛЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

У статті визначено роль військового сленгу у мовленні військовослужбовців. Охарактеризовано поняття військового сленгу, виділено його характерні риси, проаналізувати його вживання. Окреслено спільні та відмінні риси військового сленгу військових Великої Британії та США.

Ключові слова: спеціальна лексика, емоційно-забарвлена лексика, військовий сленг, сленгізм, жаргон.

ROLE OF SLANG IN SPEECH OF MILITARY PERSONNEL (ON THE MATERIAL OF THE ENGLISH LANGUAGE)

The article deals with the role of military slang in the speech of military personnel. The investigation of military slang is urgent nowadays, because many countries appear in the position of war or threatened of military action. As a result, the rapid development of technical progress, the development of new strategies and tactical weapons, there appears the need of new words for their identification, and therefore the systematization of lexical units. The notion of military slang has been characterized in the article; the features of this type of slang have been highlighted; the usage of military slang has been analyzed. The common features of military slang of British and US soldiers are: extensive use of abbreviations and acronyms; the use of humorous paraphrase; presence of ironic or mocking coloring of speech; the application of antonomasia; borrowings from other areas of human activity. Military slang is a bright part of special vocabulary, though it is difficult to understand it without the necessary knowledge not only of military character, but also of other areas of life.

Key words: special vocabulary, emotionally colored vocabulary, military slang, slang and jargon.

РОЛЬ СЛЕНГА В РЕЧІ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)

В статье определена роль военного сленга в речи военнослужащих. Охарактеризовано понятие военного сленга, выделены его характерные черты, проанализировано его употребление. Определены общие и отличительные черты военного сленга военнослужащих Великобритании и США.

Ключевые слова: специальная лексика, эмоционально-окрашенная лексика, военный сленг, сленгизм, жаргон.

Важливим завданням лексикології є детальний аналіз і вивчення словникового складу мов і зокрема, специфіки лексичного словника будь-якої сучасної мови. Нагальна потреба в систематизації лексики постала у зв'язку з різними факторами, що негативно позначаються на правильності мовлення людини, точності її висловлювань. Засмічення мови і неточність вживання слів стають широко розповсюджуваними. Важливим компонентом сучасної літературної мови є військова лексика як спеціальна лексична система, яка виникла давно і продовжує розвиватись, чим сприяє збагаченню словникового складу мови. Тому дослідження функціональної та структурної класифікації військової лексики, чинників, що впливають на її формування та розвиток, безумовно, є актуальним завданням сучасного мовознавства.

Військова лексика як одна з найдавніших фахових термінологій неодноразово ставала предметом лінгвістичного аналізу. Її дослідженням займалися такі мовознавці, як Ю. Г. Кочарян, С. А. Еліна, Л. Л. Нелюбін, В. Н. Шевчук, А. С. Кунін та інші. У літературі, що стосується даної теми висвітлено різні думки науковців щодо проблеми військової лексики.

Актуальність дослідження полягає у тому, що на сьогодні у світі багато країн перебувають у стані війни або ж знаходяться під загрозою воєнних дій. В наслідок чого, зі стрімким розвитком технічного прогресу, розробкою нових тактичних стратегій та видів зброї виникає потреба у словах для їх ідентифікації, а відповідно і систематизації цих лексичних одиниць.

Метою статті є визначити роль військового сленгу у мовленні військовослужбовців;

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: визначення поняття військового сленгу, виділити його характерні риси, та проаналізувати його вживання.

Особливою частиною емоційно забарвленого шару військової лексики є військовий сленг, який поряд з професійним сленгом представляє собою один з компонентів англійської соціально-професійного просторіччя. Іншими словами, військовий сленг – це набір спрощених (скорочених або образних) слів і словосполучень для позначення осіб, дій і понять, які часто використовуються військовослужбовцями в разі відсутності статутних термінів або замість них, або ж ритуально, що підкреслює їх приналежність до військової професії і солдатського братерства [4].

Військовий сленг є невід'ємною частиною військової лексики, яка включає в себе не тільки слова і словосполучення, що позначають поняття, безпосередньо пов'язані зі збройними силами і науково-технічні терміни, але і слова, словосполучення, які хоча й не позначають власне військових понять, однак вживаються у військовому середовищі.

Для військового сленгу характерні наступні особливості:

- емоційна забарвленість лексики;
- більш-менш яскраво виражене фамільярне забарвлення переважної більшості слів і словосполучень;
- фамільярно-емоційне забарвлення багатьох слів і виразів військового сленгу вирізняється великою різноманітністю відтінків (жартівливий, іронічний, глузливий, зневажливий, презирливий, грубий і навіть вульгарний). Загальним для емоційного забарвлення більшості слів і виразів є критична (переважно негативна) оцінка предметів і явищ, що позначаються;
- переважно нелітературна лексика, що зароджується і функціонує переважно у розмовній мові військовослужбовців;
- багато слів і словосполучень військового сленгу незрозумілі або малозрозумілі для основної маси населення (особливо в період їх виникнення і переходу в ширшу сферу вживання).

Військовий сленг широко використовується в збройних силах США і Великої Британії. Багато слів і словосполучень цієї частини лексики є загальними для обох армій. Наприклад: *do a never* – байдикувати, симулювати, *flea bag* – ліжко в казармі; *high hat* – майстерний льотчик, *piece of cake* – легке завдання. Проте військовослужбовці цих країн вживають його по-різному. Деякі слова і словосполучення, що вживаються в армії США, невідомі в британській армії і навпаки. Іноді це пояснюється відмінностями в організації та технічному оснащенні армій. У Великій Британії немає звання другого лейтенанта, тому немає сленгізмів *Jeeter*, *2-nd John*, які вживаються в збройних силах США. У британській армії не вживаються слова *loot*, *lieut*, *lute*, так як вони є скороченнями американського варіанту вимови слова лейтенант [lu'tenənt], в британській армії це слово вимовляється інакше [lef'tenənt]. В армії США не вживається словосполучення *one piper* – лейтенант (*pip* – зірка на погонах англійського лейтенанта) [5].

Із точки зору використання військової сленг можна розділити на дві частини. Перша частина вживається досить широко і входить в просторічну лексику загальнонародної англійської мови. Наприклад, *leatherneck* – морський піхотинець, *brass hat* – генерал; *GI (government issue)* – солдат. Друга частина має вузьку сферу вживання, обмежену переважно збройними силами США і Великої Британії. Наприклад, *loot* – лейтенант, *slick* – неозброєний вертоліт. Цій лексиці також притаманні характерні особливості:

- інтенсивне використання скорочень: *veg (vegetable)* – морська міна, *D-Fac (The Dining Facility)* – їдальня;
- інтенсивне запозичення лексики з кримінального жаргону: *gat* – будь-яка стрілецька зброя, *bean* – куля, *cherry* – новобранець;
- досить інтенсивне запозичення з іноземних мов: *Dead donkey* – консервована шинка (з італійської мови), *bleu* (запозичення з французької мови) – новобранець;
- емоційно-забарвлена лексика з переважанням негативних, грубих і глузливо-іронічних слів і словосполучень: *anchor clanker* – моряк військово-морського флоту (ВМФ) США, *life-insurance* – парашут.

Окремі військові сленгізми, побудовані на каламбурі, мають відтінок чорного гумору:

Rest in pieces – «вбитий (розірваний на шматки)». *Rest in peace* – перебувати в спокої (надпис на могилі);

Glad bag – «мішок для тіл загиблих». *Glad Bag* – «назва бренду пластикових пакетів» [1].

Сленгізми, що використовуються у США та Великій Британії характеризуються наступними особливостями:

1. Використання скорочень та аббревіатур. Сленгові аббревіатури використовуються переважно для створення комічного ефекту. Зокрема для англійського військового сленгу характерні трансформації звичайних військових термінів або інших слів у аббревіатури. Наприклад:

MARINE (Muscles Are Required, Intelligence Non-Essential) – морський піхотинець (м'язи обов'язкові, розум по можливості)

GUPPY (Greater Underwater Propulsive Power) – підводний човен з прискореним ходом – Скорочення «GUPPY», що означає форсування підводної швидкості, співпадає з назвою рибок гупі.

Крім того, серед військовослужбовців збройних сил Великої Британії досить популярним є використання скорочень, утворених на основі коду для телефонних переговорів. Наприклад, літера «A» раніше при переговорах передавалась як «ack», що в свою чергу призвело до виникнення наступних сленгізмів:

- *ack-ack (AA – antiaircraft)* – зенітна артилерія, вогонь зенітної артилерії;
- *ack-ack alley* – зона зенітної артилерії;
- *ack-acker, ack-ack man* – зенітник;
- *ack-bang (atomic bang)* – ядерний вибух;
- *Ack Tom (AT – antitank)* – протитанкова гармата;
- *ack-willy (absence without leave)* – самовільна відлучка з військової частини [3].

В армії США слово «Charlie» в коді телефонних переговорів передає літеру «C». Це призвело до виникнення наступних слів:

– *charlie-charlie (CC – Command and Control helicopter)* – гелікоптер управління десантом;

– *Poppa Charlie (PC – personnel carrier)* – бронетранспортер [2].

2. Використання жаргівливих перифразів. Специфіка несення військової служби в арміях США та Великої Британії призвела до виникнення певних сленгізмів, які часто використовуються в повсякденному житті військовослужбовців замість усталених слів і виразів. Наприклад:

• *aiming stake* – (точка прицілювання) – знаки розрізнення офіцерського складу ЗС США (які ніби то привертають увагу ворожих снайперів);

- *book soldier* – солдат, який чітко дотримується статуту;
- *horizontal engineering* – сон;
- *funny papers* – топографічні карти;
- *baby G (Brigadier General)* – бригадний генерал – наймолодше звання серед генеральського складу;
- *blue nose* – військовослужбовець, який має досвід служби в умовах Північного полюсу або Антарктиди.

3. Іронія. Слова, які зустрічаються в мові військовослужбовців у деяких випадках мають зовсім протилежне значення. Наприклад:

- *GI Party* – прибирання казарми військовослужбовцями;
- *cake and wine* – арешт і утримання в карцері – засуджені на утримання в карцері харчуються лише водою та хлібом;
- *army biscuits* – сухарі;
- *glamour hat* – каска, шолом;
- *sand happy* – людина, яка страждає від розладу психіки в результаті довгого перебування в пустелі;
- *superman* – солдат-невдаха, худий солдат;

4. Антономазія. У військовому сленгу часто використовуються вислови, засновані на антономазії. Не знаючи певних історичних персон, народних героїв або ж персонажів легенд, навряд чи можливо зрозуміти сенс певного вислову. Наприклад:

• *Sad Sack* – солдат-невдаха. Походить від імені героя гумористичної серії коміксів американського художника Джорджа Бейкера «*The Sad Sack*» про пригоди солдата-невдахи.

• *Andrew Jackson* – військова поліція. Ендрю Джексон є героєм народних легенд США, вправним стрільцем, що завжди влучає в ціль, а емблемою військової поліції є схрещені пістолети.

• *Billy Brown* – англійський солдат. Вільям – найпопулярніше ім'я серед англійців, так само, як і прізвище Браун.

• *Davie Jones* – моряк або льотчик, який знаходиться у воді без рятувального жилета. Серед моряків Королівського флоту XVIII століття існувало повір'я, що усі загиблі моряки потрапляють до рундука (скрині) Дейві Джонса – морського диявола.

Крім того, військовослужбовці нерідко використовують й імена реальних осіб і вигаданих героїв, досить відомих у всьому світі:

• *Jack Johnson* – важка артилерія, снаряд великого калібру. Походить від імені відомого боксера, першого афроамериканського чемпіону світу Джека Джонсона.

• *Donald Duck* – плаваючий танк; плаваючий автомобіль. На такій техніці встановлюється особливий дуплексний привід (*duplex drive – DD*) звідси й пішла назва Дональд Дак;

• *Ali Baba* – ворожий солдат. Словосполучення стало популярним після війни у Перській затоці проти Іраку.

Нерідко військовослужбовці США та Великої Британії створюють своїх власних «персонажів». Часто вони формуються за допомогою алітерації. Наприклад:

- *Weeping Willie* – сльозоточивий газ (дослівно «плакса Віллі»);
- *Bouncing Betty* – міна, що підстрибує після того, як на неї наступають, для більшого ураження противника (дослівно «Стрибуча Бетті»);
- *Peeping Tom* – прилада для спостереження. Цей вираз до того ж заснований ще і на звуконаслідуванні «*peer*» – звук, який видає пеленгатор або інша техніка для спостереження.
- *Sobbing Sister* – міна, вистрілена з міномету. Під час польоту такої міни створюється різкий, неприємний, виючий звук [6].

5. Використання кримінального жаргону. Серед військовослужбовців США досить розповсюдженим є використання слів, які раніше належали лише кримінальному жаргону. Це зумовлене популярністю гангстерів та мафії, та бажанням їх наслідувати:

- *bang-bang* – автомат, скорострільна зброя;
- *shooting iron* – пістолет;
- *crossbar hotel* – тюрма, гауптвахта,
- *chestnut* – куля

6. Використання лексики притаманної іншим сферам діяльності. Військовослужбовці США та Великої Британії часто використовують термінологію, яка характерна іншим сферам людської діяльності. Але при цьому сенс цих слів змінюється для позначення реалій військового життя і часто ці слова використовуються як жарт. Наприклад:

- *missing link* – другий лейтенант. У науці це втрачена ланка між мавпою та людиною. В арміях США та Великої Британії звання «другий лейтенант» – наймолодше серед офіцерського складу, що ніби символізує перехід від солдата до офіцера;
- *dodo* – курсант ВПС, який не здійснив жодного самостійного польоту. в зоології додо – вид вимерлих нелітаючих птахів;
- *Sunday Punch* – головний, сильний удар (по позиціям); головні сили. Походить з лексики боксерів, де використовується на позначення найбільш ефектного удару, який боксер застосовує для нокауту під час недільного бою, на який приходиться найбільша кількість глядачів [4].

Ще однією рисою англійського військового сленгу є заміна основного значення крилатого виразу, прислів'я, приказки на те, яке відповідає реаліям життя військовослужбовців. Прикладами такого явища є:

All hands and the cook. – весь особовий склад корабля. Походить від *all the world and his wife* – усі без винятку.

French leave – самовільна відлучка з військової частини. В розмовному стилі *French leave* – піти не попрощавшись, піти непомітно [6].

Отже, проаналізувавши мовний матеріал, можна зробити висновок, що військовий сленг є яскравим прикладом військової лексики. Для його розуміння необхідно мати певні базові знання, пов'язані з умовами несення служби, традиціями військовослужбовців, сферою їх інтересів. Різниця у вживанні військового сленгу військовослужбовцями Великої Британії та США пояснюється, перш за все, певними особливостями організації, озброєння, тактики збройних сил цих країн, а також чіткими відмінностями між англійським і американським варіантами сучасної англійської мови. Спільними рисами військового сленгу військових Великої Британії та США є наступні: широке використання скорочень і аббревіатур; використання жартівливих перифраз; наявність іронічного, глузливого забарвлення; застосування антономазії; запозичення з інших сфер людської діяльності.

Беручи до уваги вищезазначені особливості, можна зробити висновок, що сленг військовослужбовців США та Великої Британії є важким для розуміння без необхідних знань не лише військової сфери, а й інших сфер життя, які тісно пов'язані з військовою діяльністю і не тільки. Таким чином, перспективою подальших досліджень є аналіз військової фразеології.

Література:

1. British Colonial Military Terms and Soldier Slang. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oocities.org/faskew/Colonial/Glossary/British.htm>
2. British Military Slang. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.josefblack.com/british-army-slang/>
3. Glossary of Military Terms & Slang. Military.com. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.military.com/join-armed-forces/military-terms-and-jargon.html>
4. Василенко Д. В. Англомовні військові евфемізми. StattiOnline. Бібліотека наукових статей / Д. В. Василенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/filologiya/31/1860-anglomovni-vijskovi-evfemizmi.html>
5. Митчел П. Английский военный сленг: понятие, способы образования и тематическая классификация / П. Митчел. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/angliyskiy-voennyu-sleng-ponyatie-sposoby-obrazovaniya-i-tematicheskaya-klassifikatsiya>
6. Судзиловский Л. А. Эмоционально окрашенные элементы военной лексики / Л. А. Судзиловский. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zw-observer.narod.ru/slovar/emotion.html>

УДК 811.112.2'373.423/367.622

О. С. Гринюк,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, м. Київ

ОМОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ЯК ВИД ПАРАДИГМАТИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ У СФЕРІ АФІКСАЛЬНИХ ПОХІДНИХ ІМЕННИКІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто явище словотвірної омонімії та обґрунтовано, що словотвірними омонімами визнають похідні з однаковими формантами, але різною формулою тлумачення та словотвірними значеннями без врахування їх граматичних категорій. Областю словотвірної омонімії є тотожність морфемного членування слова в його співвідношенні зі словотвірною структурою. Визначено, що словотвірна омонімія має місце тоді, коли слову при однаковому морфемному членуванні можна приписати більш ніж одну словотвірну структуру. Словотвірна омонімія – це ні в якому випадку не те ж саме, що й лексико-семантична омонімія: словотвірні омоніми можуть відповідати лексико-семантичним варіантам одного і того ж слова, або різним словам, якщо словотвірна омонімія збігається з